

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Sent með tölvupósti á: nefnadasvid@althingi.is

Reykjavík, 23. febrúar 2022

Efni: Umsögn vegna tillögu til þingsályktunar um endurskoðun á laga- og reglugerðaumhverfi sjókvíaeldi, 93. mál.

Stjórn Landverndar hefur áhyggjur af stórfelldri og hraðri uppbyggingu sjókvíaeldis á Íslandi og telur mikilvægt að fara vel yfir laga- og reglugerðaumhverfi fyrir sjókvíaeldi. Sú hraða uppbygging sem átt hefur sér stað undanfarin ár kallar á að staldrað sé við, allar afleiðingar og hugsanleg langtímaáhrif á lífríkið grandskoðuð, áður en frekari ákvarðanir um umfang þessarar starfsemi er ákveðin. Í þeirri vinnu er nauðsynlegt að umhverfisverndarsamtök eigi fulltrúa.

Lausnir við stöðu sveitarfélaga fleiri en sjókvíaeldi

Sjókvíaeldi hefur vissulega sínar jákvæðu hliðar, sem felast fyrst og fremst í fjárhagslegum verðmætum atvinnugreinarinnar. Fyrir sveitarfélög þar sem meðalaldurinn hækkar sífellt og tækifærum fer fækkandi er mikilvægt að stuðla að atvinnusköpun og auknum tækifærum samfélagsins. Þessu myndu fáir mótmæla en málin eru því miður flóknari en svo, og lausnirnar við þessum vanda eru töluvert fleiri en sjókvíaeldisiðnaður. Vaxandi möguleikar til fjarvinnu, frekari verðmætasköpun úr afurðum náttúrunnar og ferðaþjónusta sem starfar allan ársins hring eru dæmi um möguleika margra byggða til að takast á við þessa áskoun.

Einhliða mynd af stöðu mála

Í tillögunni er máluð einhliða mynd af jákvæðum hliðum fiskeldis. Það skortir allar aðrar hliðar málsins og gert er ráð fyrir því að gríðarleg uppbygging verði í kringum iðnaðinn á næstu misserum. Sú þróun er vægast sagt varhugaverð miðað við reynslu annara þjóða í kringum okkur – og okkar eigin reynslu frá því iðnaðurinn hófst hér á landi.

Það er einfaldlega ekki boðlegt að tala um sjálfbærni þegar kemur að sjókvíaeldi, enda hefur það margvísleg neikvæð áhrif á umhverfið. Botndýralíf undir kvíunum þurrkast út, eldislaxadauði er gífurlegur og sjúkdómasmit frá eldislaxi getur haft bein áhrif á villta stofna. Stór hluti aðfanga er fluttur langar leiðir og þar með er vegakerfi landsins er undirlagt þungum flutningsbílum með afurðir á leið á flugvöllinn. Lax úr sjókvíaeldi hefur umtalsvert vist- og

loftslagsspor þegar hann kemst á disk neytenda. Að auki hafa sjókvíaeldisfyrirtæki hér á landi gerst uppvís um brot á starfsleyfi, með því að nota koparoxíð án heimildar, en notkun hennar hefur verið sett á gráan lista vegna neikvæðra áhrifa efnisins á umhverfið. Þá er óumdeilt að sjókvíaeldi er stærsta ógnin við villta laxastofna í heiminum.

Gjaldtaka

Í Noregi eru fiskeldisfyrirtæki skattlögð eins og önnur fyrirtæki, þurfa að greiða 0,6% af útflutningsverðmæti í markaðs- og rannsóknargjald og nú hefur Noregur hafið útboð á heimildum til að rækta lax. Auk þess hafa sveitafélög heimild til þess að útheimta fasteignaskatt af sjókvíum. Landvernd telur eðlilegt að skoða hvort ekki megi veita sveitafélögum á Íslandi sambærilegar heimildir. Að auki telur Landvernd að eðlilegt sé að auðlindagjald sé tekið af þeim sem nýta náttúruauðlindir Íslands, og að þau sem menga náttúru Íslands greiði fyrir það sanngjarnt gjald í samræmi við mengunarbótaregluna (e. Polluter pays principle). Það gjald ætti að renna í verndun íslenskrar náttúru.

Stjórn Landverndar óskar eftir því að fulltrúi umhverfisverndarsamtaka sitji í ráðinu sem ætlað er að yfirfara laga og reglugerðarumhverfi sjókvíaeldis með hliðsjón af gjaldtöku. Mikilvægt er að rétt sé staðið að breytingum á löggjöfinni og að gjaldtakan hafi það markmið að bæta fyrir umhverfisskaða sjókvíaeldis.

Tengsl tillögunar við skipulag haf- og strandsvæða

Nú stendur yfir vinna við skipulag haf og strandsvæða á Austfjörðum og Vestfjörðum. Skipulag haf- og strandsvæða hefur ekki verið lokið með fullri aðkomu samfélagsins. Skipulagið á að veita lýðræðislega nálgun sem felur í sér með samtal og samráð við samfélagið og aðra hagsmunaaðila á svæðinu. Trekk í trekk hafa fiskeldisfyrirtæki fengið fulla heimild til að klára skipulagsgerð áður en öðrum hagsmunaaðilum er hleypt að borðinu. Slík vinnubrögð gagnvart samfélaginu brjóta gegn grundvallarreglum lýðræðis og jafnræðis þegar kemur að jafn stórum málum og hér um ræðir og varðar okkar sameiginlegu auðlindir. Stjórn Landverndar átelur þessi vinnubrögð og vonast til þess að tillagan til þingsályktunar verði unnin í samræmi við markmið skipulags haf og strandsvæða.

Að lokum

Ísland hefur mikla hagsmuni af því ýta frekar undir náttúruvernd og hreinleika íslenskrar náttúru. Við eigum að læra af slæmri reynslu nágrannaríkja okkar af fiskeldi í opnum sjókvíum og gæta þess að stefna ekki náttúru Íslands í voða, sérstaklega þegar fyrir liggja betri og

umhverfissvænni aðferðir til að stunda fiskeldi og til þess að mæta vonum og væntingum fámennra sveitarfélaga um vöxt og velgengni í atvinnulífinu.

Landvernd telur það eðlilegt að spyrja hvort sjókvíaelði sé réttlætanleg aðferð við matvælaframleiðslu í ljósi þeirra neikvæðu áhrifa sem iðnaðurinn hefur almennt í för með sér. Er ekki tími til kominn að horfa til lausna í matvælaframleiðslu sem með sannfæringu má segja að séu sjálfbærar?

Við hvetjum þá þingmenn sem að tillögunni standa til þess að leita fjölbreyttari lausna við þeim vandasem þeir tilgreina í þingsályktunartillögunni. Landvernd er boðin og búinn til þess að taka þátt um í umræðu um aðra valkosti.

Með vinsemd og virðingu, fh. stjórnar Landverndar

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri